וְכַעַל חוֹב הגובה חובו בקרקע יכול לגבות רק **בְּבֵינוֹנִית**, וכיון שכן מדוע יגבה הגזבר מעידית נכסיו. **וְכִי תֵּימָא** – ואם תרצה ליישב ולומר **שְׁכֵּבָר רַבִּי עֲקִיבָא** שִׁבֵּח את חובו רק **בְּעִידִית** של הלוה, ולכן יכול רבי עקיבא ללמוד הקדש בקל וחומר מהדיוט, שיגבה הגזבר מעידית. **אִיבָּא לְמֵימַר דְּ** – יש להשיב על הקל וחומר ולומר **מָה לְּכַעַל חוֹב** הדיוט **שֶׁכֵּן יָפָה כֹּחוֹ** של הדיוט **בִּתְבִיעוֹת נְזָקִין**, שהרי גובה את נזקו מן העידית של הניזק, ולכן גם בעל חוב הדיוט גובה מעידית, **תְּאַמַּר בְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁחוֹרֵעַ כֹּחוֹ בִּתְבִיעוֹת נְזָקִין**, שהרי המזיק את הקדש פטור מתשלומים, ויש לומר שכמו כן הורע כוחו בשאר חובות, שלא יגבה מן העידית.

הגמרא חוזרת לביאור הראשון בדברי רבי עקיבא: **לְעוֹלָם** מדובר באופן **דְּנָגַח תּוֹרָא דִּידָן לְתוֹרָא דְּהֶקְדֵּשׁ. וּדְקָא סָשְׁיָא לָךְ** – ומה שהקשית שהרי 'שׁוֹר רָעָהוּ' **אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ** ולמדנו מכך ששור של הדיוט שנגח שור של הקדש פטור מכלום. יש לתרץ **שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר לָהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא** שחולק על דרשה זו, ומחייב שור של הדיוט שנגח שור של הקדש. וכִּדְתַנְיָא, **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל חֲדְיוֹט פָּטוּר** שנאמר 'שור רעהו' ולא הקדש, **שׁוֹר שֶׁל חֲדְיוֹט שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ בֵּין שֶׁהִנּוֹגַח הוּא שׁוֹר תָּם, בֵּין שֶׁהוּא שׁוֹר מוּעָד, מְשַׁלֵּם** לְהקדש **נֵזֶק שָׁלֵם.**

שואלת הגמרא, **אִי הָכִי** – כיון שהעמדנו שרבי עקיבא סובר שהמזיק את ההקדש חייב, אם כן **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָא** שבברייתא, **מַאי דְּבָעִידִית דְּנִיזָק וְזִיבּוּרִית דְּמַזִּיק פְּלִיגִי** – מניין לנו שנחלקו באופן שהיתה הקרקע עידית של המזיק שוה בקרקע זיבורית של הניזק, האם עליו לשלם כפי העידית של הניזק או של המזיק, **דִּלְמָא דְּכוּלֵי עָלְמָא בִּדְנִיזָק שַׁיְימִינָן** – שמא כולם מודים שמשלם לפי העידית של הניזק, **וְהָכָא בְּפַלּוּגְתָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא וְרַבָּנַן קָמִפַּלְגִי** – ונחלקו כאן במחלוקת רבי שמעון בן מנסיא ורבנן בענין המזיק הקדש, **שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא** שמחייב מזיק את ההקדש בתשלומים, **וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל** שלא הזכיר אלא נזקי הדיוט **סָבַר כְּרַבָּנַן** שהמזיק הקדש פטור.

מיישבת הגמרא, לא ייתכן לומר שהמחלוקת ביניהם היא רק בדין מזיק הקדש, מכמה טעמים: א. **שֶׁאִם כֵּן, מַאי 'לֹא בָּא הַכָּתוּב'** שאמר רבי עקיבא, שמשמעותו היא שלא בא הכתוב לומר כדברי רבי ישמעאל אלא דבר אחר, ואם אין הם חולקים אלא בדין מזיק את ההקדש, נמצא שבדברי הכתוב 'מיטב שדהו' שדיבר בנזקי הדיוט אין ביניהם כל מחלוקת.

ב. **וְעוֹד, מַאי קַל וָחוֹמֶר לְהֶקְדֵּשׁ** שאמר רבי עקיבא, שמשמעותו שבא להחמיר על ההקדש, ואם רבי עקיבא מודה לרבי ישמעאל ששמים לפי העידית של הניזק, נמצא שהקל על המזיק, ואיך יתכן לומר שלומד קל וחומר להקדש להקל גם על ההקדש שישלם לפי העידית של הניזק, והרי רבי עקיבא מחמיר על ההקדש שהרי אפילו שור תם שהזיק הקדש משלם נזק שלם לדעתו.

ג. **וְעוֹד, הָא אָמַר רַב אַשִׁי, תַּנְיָא בְּהֶדְיָא** – שנינו בברייתא במפורש: מה שנאמר בכתוב (שמות כב ד) 'מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם' הכוונה לְמֵיטַב שָׂדֵהוּ שֶׁל נִיזָּק **וּמֵיטַב כַּרְמוֹ** שֶׁל נִיזָּק **דִּכְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר** הכוונה לְמֵיטַב שָׂדֵהוּ שֶׁל מַזִּיק **וּמֵיטַב כַּרְמוֹ** שֶׁל מַזִּיק. מפורש אם כן שנחלקו גם בתשלומי הדיוט האם משלם ממיטב של המזיק או ממיטב של הניזק:

הגמרא ממשיכה לדון בדין חיוב תשלומי מיטב: **רָמֵי לֵיהּ** – הקשה **אַבַּיֵי לְרָבָא, כְּתִיב** לעניין תשלומי נזק **'מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם'** ומשמע **מֵיטַב אִין** – רק ממיטב הוא רשאי לשלם, אבל **מִידֵּי אַחֲרִינָא לָא** – בדבר אחר, שאינו מיטב, אינו רשאי לשלם, **וְהָתַנְיָא** – והלא שנינו בברייתא שדורשת מהכתוב (שמות כא לד) 'בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבָעָלָיו' ותיבת 'יָשִׁיב' מיותרת, שהרי כבר נאמר 'יְשַׁלֵּם, אלא בא **לְרַבּוֹת** שיכול לשלם בכל דבר **הַשָּׁוֶה כֶּסֶף, וַאֲפִילּוּ בְּסוּבִּין** – פסולת החיטים, מבואר שיכול לשלם גם בדבר גרוע.

מיישבת הגמרא: **לֹא קַשְׁיָא, כָּאן** – מה שלמדה הברייתא מ'ישיב' שיכול לשלם בכל דבר השוה כסף, מדבר במזיק שבא לשלם **מְדַעְתּוֹ** בלא שיזדקק הניזק לתבוע אותו בבית דין, ואילו **כָּאן** – מה שלמדנו מהכתוב 'מיטב' שרשאי לתת רק ממיטב מדבר במזיק המשלם **בְּעַל כָּרְחוֹ** בכפיית בית הדין.

הגמרא מביאה הוכחה לתירוץ זה: **אָמַר עוּלָּא בְּרֵיהּ דְּרַב עֵילָּאי, דַּיְקָא נַמִּי** – גם מלשון הכתוב מדוייק שתשלומי מיטב הם כשמשלם בעל בורחו, **דִּכְתִיב** מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ **'יְשַׁלֵּם'** ומשמע שמדובר שמשלם המזיק **בְּעַל כָּרְחוֹ.**

דוחה הגמרא את ההוכחה, **אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי** לעולא בנו של רב עילאי **מִי כְּתִיב** – וכי כתוב **'יְשׁוּלַּם'** שמשמעותו על ידי אחרים, דהיינו בית דין, הלא **'יְשַׁלֵּם' כְּתִיב,** ולשון זו גם **מַדַּעְתּוֹ מַשְׁמַע.**

אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי אין אפשרות אחרת לתרץ את הקושיא, אלא **כְּרַמַּר** – כפי שתירץ רבה את דברי הברייתא שלפנינו, **דְּתַנְיָא** לעניין הזכאי ליטול ממתנות עניים, **חֲרֵי** – מי **שֶׁהָיוּ לוֹ בָּתִּים שָׂדוֹת וּכְרָמִים** בשווי מאתיים זוז **וְאֵינוֹ מוֹצֵא** קונים **לְמוֹכְרָן** להם במחיר זה, אלא בפחות משווים, **מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מִמַּעֲשֵׂר עָנִי עַד מֻחֲצָה** משווי נכסיו דהיינו מאה זוז, וימכור את קרקעותיו במאה זוז ונמצא שיש בידו מאתים זוז.

וְהָוֵי בָּהּ מַר – ונשא ונתן רבה בדברי הברייתא, **הֵיכִי דָּמֵי** – באיזה אופן מדובר שאינו מוצא למכרן בשווי מאתיים, **אִי הַוַּאי אַרְעָא דְּכוּלֵי עָלְמָא וְדִידֵיהּ נַמִּי זָל בַּהֲדֵיהוּ** – אם הזולו כל הקרקעות שבשוק וגם הקרקע שלו הוזלה עמהן, נמצא שעתה אין לו מאתים זוז, ואם כן **אַפִּילּוּ טוּבָא נַמִּי לֵיפַּי לֵיהּ** – אפילו יותר ממאה זוז יכולים ליתן לו, וכפי ששנינו (פאה פ"ח מ"ח) שמי שיש לו מאתים זוז פחות דינר יכול ליטול אפילו אלף זוז בבת אחת, **דְּהָא זוֹל דְּכוּלֵי עָלְמָא נַמִּי** – שהרי הוזלו כל הקרקעות שבשוק, והוא נחשב כעני שאין לו מאתיים זוז, **אֶלָּא** – ואם נעמיד שמדובר באופן **דְּאוֹקִיר אַרְעָא דְּכוּלֵי עָלְמָא** – שכל הקרקעות שבשוק נמכרות במחיר גבוה, **וְדִידֵיהּ, אַיְידֵי דְּעָיֵיל וְנָפֵיק אַוּזֵי זָל אַרְעֵיהּ** – ורק הקרקעות שלו נמכרים בזול, משום שראוהו שמחזר אחרי מעות,

---

אגרות קודש

ב"ה, ט' סיון, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בטח יתדברו באופן המתאים ע"ד הכנות לסיום הלימודים בבתי ספר הרשת, ויתנו גם צדה לדרך להתלמידים-ות לימי ההפסק בלימודים, ומה טוב שגם בהשבועות דחופש יאספו תלמידיהם איזה פעמים, ובמילא תהי' אפשרות גם להזכירם אודות הענינא דיומא, וכמו ג' שבועות, הכנה לחדש אלול וכיו"ב, וגם להזכירם דיני ומנהגי ישראל שבערכם.

אם כן **אֲפִילּוּ פּוּרְתָּא** – פחות ממאה זוז **נַמִּי לֹא לִיפְסוֹ לֵיהּ** – לא יאכילו אותו ממעשר עני, שהרי על פי האמת שווים קרקעותיו מאתים זוז, והרי הוא עשיר ואינו ראשי ליטול מעשר עני. **וְאָמַר מָר** – רבה **עָלָּהּ** – בביאור הברייתא **לֹא צְרִיכָא** – דין זה שנוטל מעשר עני שיעור מאה זוז נאמר באופן זה, **דְּבְיוֹמֵי נִיסָן** – בתקופת חודש ניסן, **יָקָרָא אַרְעָתָא** – מחיר הקרקע יקר, כיון שיכול הלוקח לחרוש את הקרקע בימות הקיץ ולזורען בתשרי, **וּבְיוֹמֵי תִּשְׁרֵי** בתקופת חודש תשרי **זָל אַרְעָתָא** – מחירם זול, כיון שאינו יכול לזורען בשנה זו, **דְּכוּלֵּי עָלְמָא נָטְרֵי עַד נִיסָן וּמִזְּבְנֵי** – ומשום כך כל המוכרים קרקעותיהם ממתינים לניסן כדי למוכרם במחיר הגבוה, **וְהַאי הוֹאִיל וְאִצְטְרִיכָא לֵיהּ זוּזֵי** – ואדם זה היות והיה זקוק למעות, **זַבֵּין בְּדַהֲשְׁתָּא** – מכר כעת במחיר הזול. וכיון שבניסן ישוו קרקעותיו מאתים זוז אינו נחשב עני ליטול אלף זוז בבת אחת, אולם גם עשיר אינו, שהרי כעת אין קרקעות כשלו שוות מאתים זוז בכל מקום, לכן הדין הוא שמשלימים לו ממעשר עני עד מאתים זוז, וזהו שאמרה הברייתא שמאכילים אותו עד מחצה, דהיינו משום **שַׁעַר פַּלְגָּא אוֹרְחֵיהּ לְמֵיזַל** – דרך הקרקעות שמחירם זול בימי תשרי רק עד חצי מערכם, **טְפֵי, לַאו אוֹרְחֵיהּ לְמֵיזַל** – אין רגילות שיוזלו ביותר מחצי מערכם, וכיון שנכסיו שווים מאה זוז, נוסיף לו גם אנו עד מאה זוז, ונמצא שיש בידו מאתיים זוז.

וְהָכָא נַמִּי נְגֵי נְזָקִין – כשם שביאר רבה את דברי הברייתא, מבאר אביי את סתירת הכתובים 'מיטב' ו'ישיב', שמדובר שהזיק בתשרי בשוה מנה, ובא לגבות מנה מקרקעות המזיק, **שְׁדִינֵיהּ** – דינו של הניזק לגבות **בְּעִידִית** וכפי שנלמד מהכתוב 'מיטב שדהו'. **וְאִי אָמַר לֵיהּ אִיהוּ** – אם יאמר הניזק למזיק, **הַב לִי בֵּינוֹנִית טְפֵי פּוּרְתָּא** – תן לי מעט יותר מקרקע בינונית כפי שוויה עתה, **אָמַר לֵיהּ** – יכול המזיק לומר לו, **אִי שָׁקְלַתְּ כְּדִינָךְ, שְׁקוֹל כְּדַהֲשְׁתָּא** – אם הנך לוקח עידית כדינך, הנך רשאי ליטול קרקע לפי שוויה עתה, **וְאִי לָא** – אבל אם אינך לוקח את הראוי לך אלא הנך רוצה קרקע בינונית, **שָׁקֵיל כְּיוֹקְרָא דְּלָקַמֵּיהּ** – טול קרקע בינונית לפי המחיר הגבוה שישוו הקרקעות בימי ניסן, ודין זה למדנו מדרשת הכתוב 'ישיב' לרבות סובין. מקשה הגמרא על תירוצו של אביי: **מַתְקִיף לָהּ רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, אִם כֵּן** שהניזק אינו גובה מהבינונית לפי מחירה היום כפי שרשאי לגבות מעידית, נמצא ש**הוֹרַעְתָּ כֹּחָן שֶׁל הבאים** לתבוע תשלומי **נְזָקִין אֵצֶל** גביית קרקעות **בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית,** שאם יגבו מבינונית וזיבורית יקבלו פחות מאשר אם יבואו לגבות מעידית כדינם, וזה לא מסתבר **דְּהִלְכְתָא רַחֲמָנָא אָמַר מְשַׁלֵּם** – התורה יפתה את כוחם לגבות אפילו ממיטב, **וְאַתְּ אָמַרְתְּ שְׁמַבֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית (נַמִּי) לֹא** יוכלו לגבות לפי המחיר של עכשיו, אלא רק לפי המחיר הגבוה של ניסן.

כיון שנדחו דבריו של אביי, מנסה הגמרא ללמוד דין אחר מדבריו של רבה בביאור הברייתא: **אֶלָּא אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, אִי אִיכָּא לְדַמּוּיֵי** – אם יש מקום לדמות דין כלשהו, לביאורו של רבה בברייתא, **לְבַעַל חוֹב מְדַמֵּינַן לֵיהּ** – יש לדמות זאת לדינו של בעל חוב שבא לגבות את חובו מן הלוה בתשרי, שהרי **בַּעַל חוֹב דִּינֵיהּ בְּבֵינוֹנִית, וְאִי אָמַר לֵיהּ** המלוה ללוה, במקום הקרקע בינונית שעליך לתת לי, **הַב לִי זִיבּוּרִית טְפֵי פּוּרְתָּא** – תן לי מעט יותר מקרקע זיבורית כפי שוויה עתה, **אָמַר לֵיהּ** – יכול הלוה לומר לו, **אִי שָׁקְלַתְּ כְּדִינָךְ** –אם הנך לוקח קרקע בינונית כדינך הנך רשאי ליטלה לפי שוויה עתה, **וְאִי לָא** – אך אם אינך לוקח את הראוי לך אלא הנך רוצה קרקע זיבורית, **שָׁקֵיל כִּי יוֹקְרָא דְּלָקַמֵּיהּ** – קח אותה לפי המחיר הגבוה ששוה הקרקע בניסן.

מביאה הגמרא קושיא על סברתו של רב אחא בר יעקב: **מַתְקִיף לָהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא, אִם כֵּן** – שיכול הלוה לטעון כך ולהפסיד את המלוה, נמצא **שַׁנְעַלְתָּ דֶּלֶת** של המלווים **בְּפָנֵי לוֹיִן** שיסרבו להלוות להם, משום **דְּאָמַר לֵיהּ** – שיאמר לו המלוה, **אִילּוּ חֲוֹוּ לִי זוּזֵי הֲוָה שָׁקְלֵי כְּדַהֲשְׁתָּא** – אם היו המעות שהלוויתיך בידי הייתי יכול לקנות קרקע זיבורית זו לפי מחירה עתה, **וְהַשְׁתָּא דְּזוּזֵי גַּבָּךְ** – ועכשיו שמעותי בידך **אֶשְׁקוֹל כִּיוֹקְרָא דְּלָקַמֵּיהּ** – אקבל ממך קרקע, לפי המחיר הגבוה של ניסן, נמצא שהפסדתי בזה שהלויתיך לך מעות.

אֶלָּא אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא, אִי אִיכָּא לְדַמּוּיֵי – אם יש לדמות דין כלשהו לביאורו של רבה בברייתא, **לְכְתוּבַּת אִשָּׁה** – יש לדמות זאת לדין אשה שנתן לה בעלה גט בתשרי, ובאה לגבות כתובתה, **דְּהָא** – שהרי **כְּתוּבַּת אִשָּׁה דִּינָהּ** להיגבות **בְּקרקע זִיבּוּרִית, וְאִי אָמְרָה לֵיהּ אִיהִי** – ואם תאמר לו האשה, במקום הקרקע זיבורית שעליך לתת לי, **הַב לִי בֵּינוֹנִית בָּצִיר פּוּרְתָּא** – תן לי מעט פחות מקרקע בינונית, כפי שוויה עתה, **אָמַר לָהּ** – יכול הבעל לומר לה **אִי שָׁקְלַתְּ כְּדִינָךְ שְׁקוֹל כְּדַהֲשְׁתָּא** –אם הנך לוקחת קרקע זיבורית כדינך הנך רשאית ליטול קרקע לפי שוויה עתה, ולא לפי המחיר הגבוה שישוו הקרקעות בניסן, **וְאִי לָא** – אולם אם אינך לוקחת את הראוי לך אלא הנך רוצה קרקע בינונית, **שָׁקֵילִי כִּיוֹקְרָא דְּלָקַמֵּיהּ** – טלי אותה לפי שוויה בימי ניסן.

עתה חוזרת הגמרא לנידון הראשון של סוגייתנו ושואלת: **מִכָּל מָקוֹם קַשְׁיָא** – הלא קושיית אביי נשארה קשה, שמצד אחד למדנו ש'מיטב שדהו ישלם' ומבואר שאינו יכול לשלם בדבר שאינו מיטב, ומאידך למדנו ש'ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין'.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רָבָא כָּל דְּיָהֵיב לֵיהּ מֵמֵיטַב לֵיתֵיב לֵיהּ** – מ'מיטב' למדים שכל דבר שנותן ייתן מהטוב ביותר של דבר זה, ולכן אין בכך כל סתירה למה שלמדנו מ'ישיב' שיכול ליתן לו סובין, כיון שהכוונה היא שאם נותן לו סובין יתן מהסובין המעולים ביותר שיש לו.

דוחה הגמרא: **וְהָא מֵיטַב שַׁדֵּהוּ כְּתִיב** – והלא בכתוב נאמר 'מֵיטַב שָׂדֵהוּ' ואם כדבריך שדין מיטב נוהג בכל דבר מדוע לא נכתב 'מיטב' סתם.

מביאה הגמרא תירוץ אחר: **אֶלָּא כִּי אָתָא** – כשבאו **רַב פָּפָּא וְרַב הוֹנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ מִבֵּי רַב** – מבית המדרש **פָּרְשׁוּהָ** – פירשו ויישבו סתירת הדרשות, **שְׂכַל מֵילֵּי** – כל דבר המטלטל **מֵיטַב הוּא** – נחשב ל'מיטב', משום **דְּאִי לָא מְזַדְּבַן הָכָא מְזַדְּבַן בְּמָתָא אַחֲרִיתִי** – שאם לא ימכר במקום זה, ימכר במקום אחר, **לְבַר מֵאַרְעָא** – לבד מקרקע שבה הקפידה התורה **דְּלֵיתֵיב לֵיהּ** – שיתן לו **מֵמֵיטַב כִּי הֵיכִי דְּלִקְפּוֹץ עָלָהּ זְבִינָא** – כדי שיקפצו עליה קונים במקום שנמצאת ויוכל למכרה בקלות, ולכן כתבה התורה דין 'מיטב' רק לענין שדות, כיון שרק בהם יש חילוק בין עידית לזיבורית, מה שאין כן במטלטלין אפילו סובין נחשבים למיטב, ונמצא שאין סתירה בין הדרשות, כיון ש'מיטב שדהו' נאמר דווקא לענין קרקעות, ואילו במטלטלין יכול ליתן לו אפילו סובין:

הגמרא מבררת ביצד שמים את הקרקעות, לגבי חיובו של המזיק לשלם מעידית ובעל חוב בבינונית. מסתפקת הגמרא: **בָּעָא מִינֵּיהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא** שבא **מֵאַקְרוֹנְיָא, מֵרַבִּי אַבָּא, כְּשֶׁהֵן שָׁמִין** – כשבית דין שמים את קרקעות המזיק כדי להגבות לניזוק מעידית, ויש לו קרקע השוה בעידית של רוב העולם, וכן קרקע המשובחת ממנה, האם **בְּשֶׁלּוֹ** – של המזיק **הֵן שָׁמִין,** ויגבו מהקרקע הטובה ביותר שלו, **אוֹ בְּשֶׁל עוֹלָם הֵן שָׁמִין,** ויגבו את הקרקע הנחשבת בעידית אצל רוב העולם, אף אם אצל המזיק היא נחשבת כזיבורית. מבארת הגמרא בדעת מי שייך להסתפק כן: **אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, לֹא תִּבְעֵי לָךְ** – אין מקום לספק זה, **דְּאָמַר** לעיל (ו:) **בְּקַרְקָעוֹת דְּנִיזָּק שַׁיְּימִינַן,** ואם כן פשוט שיתן לו המזיק את הזיבורית שלו, השוה בעידית של הניזק, שהוא מרוב העולם. **כִּי תִּבְעֵי לָךְ, אֲלִיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר** (שם) **בְּדַמְזִיק שַׁיְּימִינַן,** ולמד זאת מהפסוק (שמות כב ד) 'מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם', שה'מיטב' יהיה של זה שמשלם, שהוא המזיק, **מַאי,** האם **מֵיטַב שָׂדֵהוּ' אָמַר רַחֲמָנָא, לְמַעוּטֵי** מיטב **דְּנִיזָּק,** שאין המזיק יכול לשלם לו בקרקע שנחשבת רק אצל הניזק במיטב, אך הוא יכול לשלם לו בקרקע שנחשבת אצל רוב העולם במיטב, אף אם אצל המזיק עצמו היא זיבורית, וזהו הצד שבשל עולם הם שמים. **אוֹ דִלְמָא** שכוונת התורה ב'מיטב' דמזיק **לְמַעוּטֵי** את

המשך בעמוד מה

המיטב **דְּעָלְמָא נַמֵי**, ואין המזיק יכול לשלם לו בעידית של רוב העולם,
אלא בעידית של עצמו, וזהו הצד שבשלו הם שמים.
פושט רבי אבא את הספק: **אָמַר לֵיהּ** לרב שמואל, **רַחֲמָנָא אָמַר 'מֵיטַב**
שָׂדֵהוּ', והיינו מיטב של המזיק עצמו, **וְאִתְּ אָמְרַתְּ** שיש צד שִׁפְשֵׁל
עוֹלָם הֵן שָׁמַיִן, בתמיה, והרי פשוט שבשלו הם שמים.
מקשה הגמרא: **אִיתֵּיבֵיהּ**, שנינו בברייתא לגבי אדם החייב לשלם
לניזק, לבעל חוב, ולכתובת אשתו, אם **אֵין לוֹ אֶלָּא עִידִּית, כּוּלָּם גּוֹבִין**
את חובם **מִן הָעִידִּית**. אם יש לו רק **בֵּינוֹנִית, כּוּלָּם גּוֹבִין בֵּינוֹנִית**. אם
יש לו רק **זִיבּוּרִית, כּוּלָּם גּוֹבִין זִיבּוּרִית**. ממשיכה הברייתא, אם **הָיוּ**
לוֹ עִידִּית וּבֵינוֹנִית וְזִיבּוּרִית, כל אחד גובה כעיקר דינו, **נְזָקִין**
בְּעִידִּית, וּבַעַל חוֹב בְּבֵינוֹנִית, וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוּרִית. מביאה
הברייתא אופנים שיש לו רק שתי קרקעות, אם יש לו **עִידִּית וּבֵינוֹנִית**,
הַנְּזָקִין בְּעִידִּית כעיקר דינם, **וּבַעַל חוֹב וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּבֵינוֹנִית**,
בעל חוב כעיקר דינו, והאשה יתר על דינה. אם יש לו **בֵּינוֹנִית**
וְזִיבּוּרִית, נְזָקִין וּבַעַל חוֹב בְּבֵינוֹנִית, בעל חוב כעיקר דינו והניזק
פחות מדינו, **וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוּרִית**, כעיקר דינה.